

strateginen TUTKIMUS

Liberaalin Demokratian Resilienssi Suomessa (RESLIDE)

Tilannekuvaraportti 2025

SUOMEN AKATEMIA

1. Tiivistelmä

RESLIDE-hanke pyrkii **arvioimaan ja vahvistamaan liberaalin demokratian resilienssiä Suomessa**. Tämä tavoite kytkeytyy kansainväliseen kehitykseen, jossa myös vakiintuneita demokratioita uhkaa asteittainen taantuminen. Tutkimuksessa tarkastellaan demokraattisia normeja, poliittisen osallistumisen ja edustuksellisuuden eriarvoisuutta, sekä epädemokraattisia puhetapoja. Hanke yhdistää asiantuntemusta demokratian, politiikan, kansainvälisten suhteiden, julkishallinnon, taloustieteen, kieliteknologian ja datatieteen aloilta.

RESLIDE-hanke nojaa ratkaisuo-orientoituneeseen lähestymistapaan, jota täydentää DEMOC-ohjelman vaikuttavuustavoitteet, tuottaen tukitoimintoja kansalaisten, poliittisten päätöksentekijöiden, viranomaisten ja keskeisten instituutioiden käyttöön. Aktiivisen vuorovaikutusprosessin kautta sidosryhmät osallistuvat tutkimuksen suuntaamiseen, tulosten käsittelyyn ja ratkaisujen yhteiskehittämiseen. Erimuotoista yhteistyötä tullaan myös edistämään DEMOC-ohjelman muiden hankkeiden kanssa.

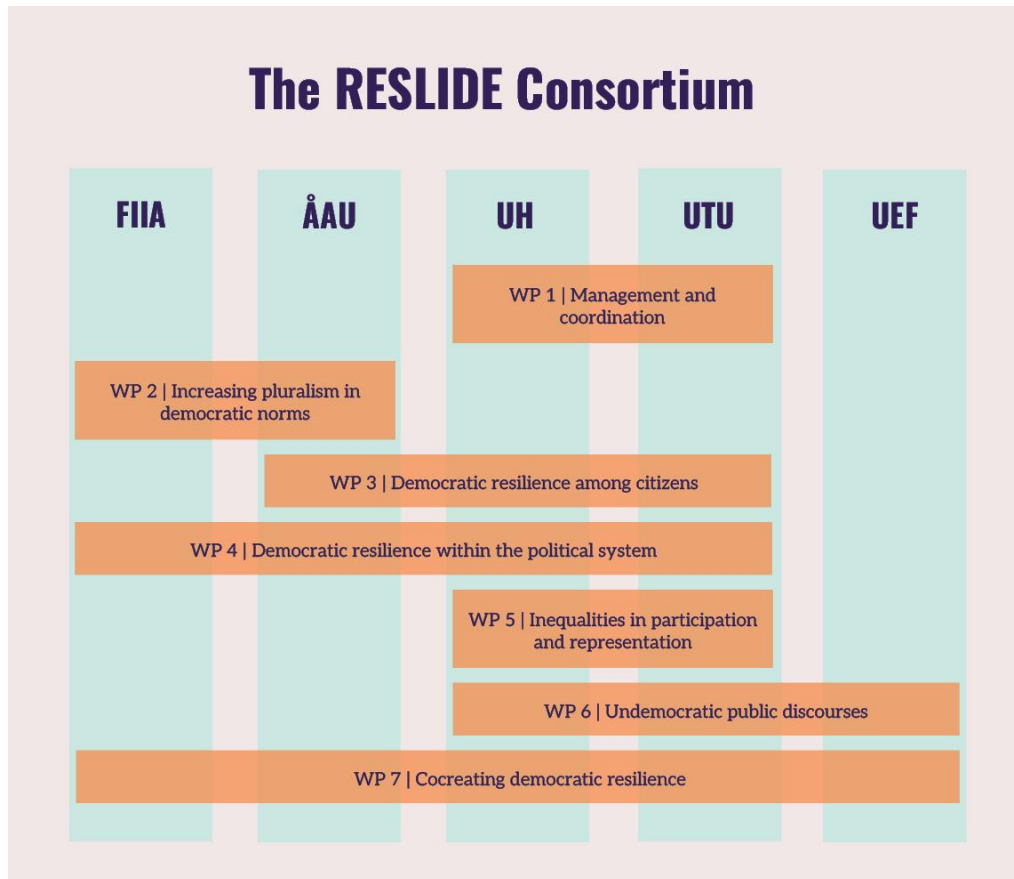
2. Yhteiskunnallinen haaste

RESLIDE-hanke vastaa ajankohtaiseen yhteiskunnalliseen haasteeseen, nimittäin **liberaalin demokratian resilienssin arviointiin ja vahvistamiseen Suomessa**. Resilienssillä tarkoitetaan poliittisen järjestelmän kykyä kohdata haasteita, menettämättä liberaalidemokraattista luonnettaan (Merkel & Lührmann, 2021). Taustalla on kansainvälisesti tunnistettu ilmiö, niin sanottu "democratic backsliding", eli demokratian asteittainen ja usein huomaamaton taantuminen. Vaikka Suomi on perinteisesti luokiteltu vakiintuneeksi demokratiaksi, voidaan myös täällä havaita merkkejä hienovaraisesta instituutioiden ja osallistumisen rapautumisesta.

2.1. Tutkimus

Jotta liberaalin demokratian resilienssiä pystytään arvioimaan, ja sen toimintaedellytyksiä vahvistamaan, tarvitaan laaja-alainen katselmus suomalaiseen viitekehykseen. Keskeisiä näkökulmia ovat **kansalaisten, poliitikkojen ja hallinnon edustajien sitoutuminen liberaalidemokraattisiin normeihin ja instituutioihin, sekä poliittisen osallistumisen ja edustuksellisuuden eriarvoisuus**. Lisäksi analysoidaan julkisessa keskustelussa esiintyviä **epädemokraattisia puhetapoja**, jotka voivat pitkällä aikavälillä heikentää luottamusta demokratiaan. Näiden ilmiöiden ymmärtäminen on keskeistä demokratian haavoittuvuuksien tunnistamisessa ja demokratian toimintaedellytysten vahvistamisessa.

Konsortio koostuu seitsemästä työpaketista (WP), jotka ohjaavat hankkeen tutkimusta, vuorovaikutusta ja sidosryhmäyhteistyötä. Jokainen työpaketti keskittyy tiettyyn temaattiseen osa-alueeseen ja edistää panoksellaan hankkeen kokonaisvaltaisia tavoitteita.

Kuva 1. Konsortion työpaketit, vastualueet ja työnjako.

2.2. Vaikuttavuustavoitteet

Vaikuttavuustavoitteet kytkeytyvät **Strategisen Tutkimuksen Neuvoston (STN) DEMOC-ohjelman** asettamiin tähtäimiin, ja edesauttavat ohjelman menestyksestä läpivientiä.

Lyhyen aikavälin tavoitteet:

- Selvitetään demokratian haavoittuvuuksia ja uhkia
- Muodostetaan kokonaiskuva siitä, miten eri toimijat ymmärtävät demokratia-käsitteen
- Kartoitetaan ja analysoidaan osallistumisen esteitä.

Pitkän aikavälin tavoitteet:

- Pyritään ehkäisemään demokratian rapautumista
- Vahvistetaan yhteiskunnan sitoutumista demokratiaan
- Edistetään osallistumista ja osallisuutta kestäväällä ja vaikuttavalla tavalla.

2.2.1. Konkreettisia yhteiskunnallisia vaikutuksia

Hanketta ohjaa ratkaisuorientoitunut ja käytännönläheinen asennoituminen. Tutkimuksen perusteella laaditaan seuraavat konkreettiset tukitoiminnot:

- **Digitaalinen varoitusjärjestelmä**
Kehitetään digitaalinen työkalu, joka auttaa tunnistamaan keskusteluissa ja mediassa esiintyviä kehityssuuntia, jotka voivat viitata demokratian heikkenemiseen.
- **Selkeä käsitteistö julkiseen keskusteluun**
Laaditaan käsitteellinen sanasto, joka auttaa erottamaan enemmistövaltaan ja liberaaliin demokratiaan liittyvät periaatteet-tarkoituksena parantaa keskustelun laatua ja ymmärrettävyyttä.
- **Demokratiaa tukeva tiedotus**
Suunnitellaan ja testataan tiedotusmuotoja, joilla pyritään lisäämään kansalaisten tietoisuutta ja sitoutumista demokratiaan.
Tiedotusmuodot perustuvat tutkittuihin keinoihin, joilla on todettu olevan vaikutusta asenteisiin ja käyttäytymiseen (Haaland et al., 2023).
- **Tuki virkamiehille demokraattisen vastuun kantamisessa**
Kehitetään käytännön työkaluja julkishallinnon työntekijöille, jotta he voivat toimia demokraattisten arvojen mukaisesti myös tilanteissa, joissa kohtaavat painetta toimia toisin.
- **Tasa-arvoisen osallistumisen edistäminen**
Laajennetaan onnistuneita kokeiluja, kuten äänestyskehotuksia sisältäviä tekstiviestejä, joilla on saatu nuoria äänestämään (Hirvonen et al., 2024).
RESLIDE toteuttaa valtakunnallisen kampanjan, jossa viestit räätälöidään eri väestöryhmille eriarvoisuuden vähentämiseksi ja osallistumisen vahvistamiseksi.

3. Tutkimuksen nykytila (state of the art)

Viime vuosikymmenen aikana **liberaali demokratia on kohdannut kasvavia haasteita**, joissa demokraattisia rakenteita heikennetään yhä useammin poliittisen järjestelmän sisältä käsin (Bauer ym., 2021; Levitsky & Ziblatt, 2018; Lührmann & Lindberg, 2019). Usein kyseessä ovat

institutionaaliset uudistukset, joita toteutetaan vahvalla kansan mandaatilla, mutta joiden taustalla on pyrkimys vähentää johtajien tilivelvollisuutta ja murentaa instituutioiden itsenäisyyttä (Bermeo, 2016; Yesilkagit ym., 2024; Grillo ym., 2024; Jakli & Stenberg, 2021). Kun tällaisia kehityskulkuja ei aina havaita ajoissa, ne voivat vaikuttaa vakavasti myös vakiintuneisiin demokratioihin, kuten Suomeen (Linz & Stepan, 1996; Merkel & Lührmann, 2021).

Samalla demokraattisten järjestelmien **peruseriaatteista vallitseva yhteisymmärrys on hämärtymässä**. Enemmistöperiaatetta, jossa vaaleilla valittu enemmistö saa hallita vapaasti, ei yleensä kyseenalaisteta. Sen sijaan liberaalin demokratian keskeiset elementit – kuten oikeusvaltioperiaate, kansalaisvapauksien suoja, lehdistönvapaus ja vähemmistöjen oikeudet – ovat yhä useammin hyökkäysten kohteena (Bobbio, 2005; Pappas, 2019). Näitä hyökkäyksiä toteuttavat niin poliittiset johtajat, kuin monimutkaiset toimijaverkostot, jotka hyödyntävät hybridi-vaikuttamisen keinoja (Coppedge, 2017; Wigell, 2021).

RESLIDE-hankkeen tavoitteena on arvioida, kuinka hyvin Suomen liberaali demokratia kestää näitä sisäisiä ja ulkoisia paineita.

Hankkeessa tarkastellaan demokraattisten normien monimuotoisuutta ja niiden yhteyksiä yhteiskunnallisiin kriiseihin, sekä kehitetään konkreettisia ratkaisuja demokratian suojelemiseksi ja vahvistamiseksi. Hanke kartoittaa myös poliittisen osallistumisen ja edustuksellisuuden eriarvoisuutta, sekä analysoi julkisessa keskustelussa esiintyviä epädemokraattisia keskustelukuviota. Tavoitteena on lisätä ymmärrystä demokratiaa uhkaavista tekijöistä ja tarjota työkaluja, joiden avulla voidaan vahvistaa järjestelmän kestävyyttä, sekä kansallisella että paikallisella tasolla.

4. Monitieteinen yhteistyö

Hankkeessa yhdistetään laajaa **asiantuntemusta demokratian tutkimuksesta sekä osaamista politiikan tutkimuksen, kansainvälisten suhteiden, julkishallinnon, taloustieteen, kieliteknologian ja datatieteen aloilta**. Tämä monialainen lähestymistapa, yhdistettynä korkeatasoiseen tutkimusinfrastruktuuriin ja ainutlaatuisiin aineistoihin, mahdollistaa liberaalin demokratian vahvuuksien ja haavoittuvuuksien tarkastelun useista näkökulmista. Tutkimuksessa tarkastellaan demokratian toimivuutta kansalaisten, hallinnon ja politiikan tasoilla, ja analysoidaan myös eri toimijoiden verkostoja, sekä vertaillaan kehityskulkuja. Päähuomio on Suomessa, mutta tuloksia suhteutetaan myös kansainväliseen kontekstiin.

Hankkeen keskeisiä voimavaroja ovat vahva asiantuntemus **demokraattisten normien tutkimuksessa, tekoälyn hyödyntäminen** suurten tekstimäärien analysoinnissa sekä **kokeelliset tutkimusmenetelmät**, joiden avulla voidaan tunnistaa syy-seuraussuhteita

yhteiskunnallisissa ilmiöissä. Tämän lisäksi hankkeen tutkijat tuovat mukanaan laajat kansalliset ja kansainväliset verkostot, joita voidaan hyödyntää hankkeen ja ohjelman agendan toteuttamisessa.

Synergioita on tunnistettavissa kaikkien DEMOC-hankkeiden kanssa, erityisesti liittyen demokratiaan, osallisuuteen ja osallistumiseen. Vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseksi, olisi edullista fasilitoida hankkeidenvälistä tiedonjakoa, esimerkiksi seminaarien, työpajojen tai yhteistuotettujen tutkimusten muodossa.

5. Vuorovaikutus ja vaikuttavuuden edistäminen

RESLIDE-hanke tekee tiivistä yhteistyötä keskeisten julkisen sektorin ja poliittisten toimijoiden kanssa. Yhteistyö perustuu **kolmiportaiseen vuorovaikutusprosessiin (RECEIPT)**, jossa sidosryhmät osallistuvat tutkimuksen suuntaamiseen, tulosten käsittelyyn ja ratkaisujen yhteiskehittämiseen. Hankkeen keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat:

- Valtioneuvoston kanslia
- Oikeusministeriö
- Valtiovarainministeriö
- Tulevaisuusvaliokunta
- Hybridikeskus
- Kuntaliitto
- Nuorisola
- Eurooppanuoret
- Suomen kansallinen vaalitutkimus-konsortio (FNES)

Hankkeen tavoitteena on tuottaa tutkittuun tietoon perustuvia **politiikkasuosituksia**, jotka julkaistaan ajankohtaisten yhteiskunnallisten tapahtumien yhteydessä. Suosituksia tuetaan verkkotilaisuuksilla ja aktiivisella viestinnällä eri kanavissa, kuten blogeissa, podcasteissa tai mielipidekirjoituksissa.

Tärkeimpiä hyödynsajia ovat kansalaiset, poliittiset päätöksentekijät, viranomaiset ja keskeiset instituutiot, joille hanke tarjoaa konkreettisia työkaluja demokratian vahvistamiseen ja sen rapautumisen ehkäisyyn.

RESLIDE-hankkeella on yhteisiä sidosryhmiä useiden DEMOC-ohjelman hankkeiden, kuten STRONGin ja AIDEMOCin kanssa, joihin kuuluvat mm. valtiovarainministeriö, oikeusministeriö ja Kuntaliitto. Hanke tuo monipuolisen sidosryhmäprofiilinsa kautta ohjelmaan syvyyttä ja asiantuntemusta muun muassa hallinnon, politiikan, turvallisuuden ja nuorisovaikuttamisen aloilta.

6. Lähteet

- Bauer, M. W., Peters, B. G., Pierre, J., Yesilkagit, K., & Becker, S. (toim.). (2021). *Democratic backsliding and public administration: How populists in government transform state bureaucracies*. Cambridge University Press.
- Bermeo, N. (2016). On Democratic Backsliding. *Journal of Democracy* 27(1), 5–19. <https://dx.doi.org/10.1353/jod.2016.0012>.
- Bobbio, N. (2005). *Liberalism and democracy* (Vol. 4). Verso.
- Coppedge, M. (Marraskuu, 2017). *Eroding regimes: What, where, and when?*. (V-Dem Working Paper, 2017:57). <http://doi.org/10.2139/ssrn.3066677>
- Grillo, E., Luo, Z., Nalepa, M., & Prato, C. (2024). *Theories of Democratic Backsliding*. *Annual Review of Political Science*, 27, 381–400. <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-041322-025352>
- Haaland, I., Christopher R., & J. Wohlfart. (2023). Designing Information Provision Experiments. *Journal of Economic Literature*, 61(1), 3–40. <https://doi.org/10.1257/jel.20211658>
- Hirvonen, S., Lassander, M., Sääksvuori, L. & Tukiainen, J. (2024). Who is mobilized to vote by short text messages? *Evidence from a nationwide field experiment with young voters*. *Political Behavior*, 47, 355–384. <https://doi.org/10.1007/s11109-024-09954-6>
- Jakli, L., & Stenberg, M. (2021). Everyday illiberalism: How Hungarian subnational politics propel single-party dominance. *Governance*, 34(2), 315–334. <https://doi.org/10.1111/gove.12497>
- Levitsky, S., & Ziblatt, D. (2018). *How Democracies Die*. Crown Publishing Group.
- Linz, J. J., & Stepan, A. (1996). *Problems of democratic transition and consolidation: Southern Europe, South America, and post-communist Europe*. JHU Press.
- Lührmann, A., & Lindberg, S. I. (2019). A Third Wave of Autocratization Is Here: What Is New About It? *Democratization*, 26(7), 1095–1113. <https://doi.org/10.1080/13510347.2019.1582029>
- Merkel, W., & Lührmann, A. (2021). Resilience of democracies. *Democratization*, 28(5), 869–884. <https://doi.org/10.1080/13510347.2021.1928081>
- Pappas, T. S. (2019). *Populism and liberal democracy: A comparative and theoretical analysis*. Oxford University Press.
- Wigell, M. (2021). Democratic deterrence: How to dissuade hybrid interference. *The Washington Quarterly*, 44(1), 49–67. <https://doi.org/10.1080/0163660X.2021.1893027>

Yesilkagit, K., Bauer, M., Peters, B. G., & Pierre, J. (2024). The guardian state: Strengthening the public service against democratic backsliding. *Public Administration Review*, 84(3), 414–425. <https://doi.org/10.1111/puar.13808>